

Latvijas Mediju ētikas padome

Biedrība "Latvijas Mediju ētikas padome"

Ētikas padomes atzinums Nr. 2/2024

Rīgā, 2024. gada 6. februārī

Biedrības "Latvijas Mediju ētikas padome" (turpmāk – "Biedrība") Ētikas padome (turpmāk – "Ētikas padome") 2024. gada 17. janvāra sēdē šādā sastāvā: Daiga Sproģe, Aleksandrs Mirlins, Guntars Līcis, Baiba Liepiņa, Skaidrīte Lasmāne, Ingemārs Vekteris, Andrejs Mēters, Aivars Pastalnieks,

konstatē:

[1] Biedrības valde 2023. gada 13. decembrī saņēma Alekseja Dundas sūdzību, (turpmāk – "Sūdzētājs") par 12.12.2023. portālā la.lv publicēto Armanda Pučes rakstu "Armands Puče: Šobrīd 20% no visiem Latvijas skolēniem nemācās latviešu skolās. Latvija par to maksā" <https://www.la.lv/12-decembris-armands-puce-sobrid-20-no-visiem-latvijas-skoleniem-nemacas-latvi-esu-skolas-latvija-par-to-maksa> (turpmāk tekstā – "Publikācija")

[2] Sūdzētājs raksta, ka Publikācija ir naida runas paraugpiemērs, kas skar Latvijā dzīvojošos mazākumtautību pārstāvjus un personīgi arī viņu kā mazākumtautību pārstāvi. Sūdzētājs norāda uz šādiem publikācijas fragmentiem:

"Putins teica, ka mēs nodarbojoties ar cūcībām... Piekrītu. Kur ir cūkas, tur parasti nākas saskarties ar cūcībām. Un mūsu cūkas ir tā sabiedrības daļa, kas šajā valstī ir pieraduši cūkoties. Kā tādi cūkas! Mēs savām cūkām pat ļaujām būt tik cūciskām, ka jebkura cita dzīvā radība kūti vai aplokā kādā brīdī nodomā – ka tikai cūkas tā dara... Izvērtījušās vīrcā līdz acīm, cūkas saka, ka visi citi ir cūkas, pieņemot, ka cūcība kā tāda nav nemaz cūciska. Cūka tev skatās acīs un saka – tu pats esi cūka".

"Es vēl saprastu, ka mācoties latviešu skolās, kāds krievs, žīds, baltkrievs vai kazahs, kaut kā nespēj sevi noformulēt vai atrast, tāpēc veidojas par mazo akmentiņu mūsu mātes dāvētajā zābakā, līdz vienu dienu mums pie Brīvības pieminekļa ir uzberzta pamatīga tulzna..."

"Lūk, jums skaidrs piemērs, ka tā sauktā mazākumtautību jēlā ola patiesībā ir vanckars mūsu ligzdā"

"Nevienai cūkai pirms nokaušanas neprasa, vai viņai vajadzīgs pārejas laiks, lai sagatavotu sevi ceptim..."

[3] Sūdzētājs lūdz Biedrību izvērtēt Publikācijas atbilstību Ētikas kodeksam.

[4] Atbilstoši Biedrības Statūtu 6.2. punktam Biedrības valde Sūdzību nosūtīja SIA "LA.LV" uzturētā portāla la.lv redakcijai (turpmāk tekstā – "Redakcija").

[5] Atbildes vēstulē Biedrībai Redakcija skaidro, ka Publikācija ir viedokļa raksts un portālā ir skaidras norādes, ka raksts ir Armanda Pučes viedoklis. Redakcija pievieno Armanda Pučes skaidrojumu, kurā autors raksta: "raksts tapa kā komentārs, reaģējot uz Krievijas prezidenta agresīvo retoriku, draudot Latvijas Republikai. Uzskatu, ka mazākumtautību problemātiku noteiktas sabiedrības grupas Latvijā izmanto kā politisku ieroci. Kā žurnālists aicināju lasītājus izprast šo gadījumu, jo mazākumtautību skolas tiek finansētas no Latvijas valsts budžeta. Izvēlētas metaforas un alegorijas, kas šajā komentārā tika izmantotas, nepārkāpj žurnālistikas ētikas standartus. Vēl vairāk - autors komentārā izceļ nevis kādu etnisku grupu vai tautību, bet norāda uz konkrētu sabiedrības daļu, kas Latvijā jau desmitiem gadu nodarbojas ar naida kurināšanu, šovinismu un mērķtiecīgu nevēlēšanos pieņemt Latvijas Republikas integrācijas un izglītības politiku, ignorē valsts valodu, likumus."

[6] Biedrības valde Sūdzību, publikācijas pilnu kopiju un Redakcijas atbildi nodeva izskatīšanai Biedrības Ētikas padomei atbilstoši Biedrības Statūtu 6.1.1. punktam.

Ētikas padome secina:

[7] Lai arī publikācija ir par aktuālu un daudziem Latvijas iedzīvotājiem, to skaitā raksta autoram, sāpīgu tēmu, Publikācijā un Redakcijas rīcībā ir saskatāmi vairāki aspekti, kas vērtējami kritiski.

[8] Publikācija šķiet uzrakstīta spēcīgā emociju uzplūdā. Nav šaubu, ka autoriem ir tiesības izmantot spilgtus izteiksmes veidus un provocēt, tomēr pastāv robežas, kuras pārkāpjot, publikācija zaudē žurnālistikas kvalitātes un kļūst par emocionāla izvirduma izpausmi, kas primāri nevis izgaismo un izskaidro tēmu, bet rupji aizskar daļu lasītāju. Šajā gadījumā publikācijā ir saskatāma dehumanizācija, aicinājumi uz diskrimināciju, vispārīgāji, aizspriedumi, nesamērīgi aizskārumi – naida runai piemītošu pazīmju kopums.

[9] Situācijās, kad autora pozīcija ir izprotama, bet publikācija nav pārdomāta un kvalitatīvi sagatavota, pauž autora nacionālo neiecietību, niknumu, dusmas, naidu, pārkāpj principus, kas medijiem jāievēro arī publicējot viedokļus, īpaši svarīga ir redakcijas loma. Redakcijai pirms viedokļa publicēšanas jāizvērtē publikācijas atbilstība profesionālajiem standartiem un vārda brīvības normām, attiecīgi trūkumu vai neatbilstības normatīvajam regulējamam gadījumā aicināt žurnālistu nodrošināt materiāla atbilstību profesionālajiem standartiem. Daudzos gadījumos pietiek ar nelielām korekcijām, lai žurnālista attīstīto domu emocionāli pārliecinoši izteiktu arī bez naidīgiem izteicieniem, neslavas celšanas, nacionālās neiecietības pazīmēm, nesamērīgi aizvainojošas izteiksmes pret tiem, kas nav viņa kritikas objekts. Šajā gadījumā Ētikas padomes redzējumā Redakcija ar šo pienākumu nav tikusi galā.

[10] Ētikas padome saskata, ka Redakcija, publicējot Publikāciju, nav ievērojusi Ētikas kodeksa 4.1. (Godprātība), 4.3. (Diskriminācija un naida kurināšanas aizliegums) un 4.7. punktu (Cieņa). Papildus Ētikas padome aicina mediju turpmāk pievērst lielāku uzmanību publicēto viedokļu saturam, to atbilstībai ētikas pamatprincipiem žurnālistikā un normatīvo aktu prasībām. Ētikas padome atgādina, ka atbilstoši Ētikas kodeksa 4.3. punktam medija pienākums ir rūpēties, lai publicētajos materiālos un pat lasītāju komentāros nebūtu naida runas, aicinājumu uz vardarbību un citas likumā aizliegtās darbības; konstatējot šādas neatbilstības, tās ir pēc iespējas ātri jānovērš, tai skaitā ieviešot pašregulācijas mehānismus.

[11] Ievērojot secināto, visi klātesošie Ētikas padomes locekļi balso, ka Publikācijā IR pārkāpts Biedrības Ētikas kodekss.

Ētikas padomē nolemts:

1. Publikācijā ir konstatēti Biedrības Ētikas kodeksa 4.1., 4.3. un 4.7. punkta pārkāpumi.
2. Lēmumu publicēt Biedrības interneta vietnē un izplatīt informāciju par to atbilstoši Biedrības Statūtu 6.6. punkta noteikumiem.
3. Lēmumu paziņot Sūdzētājam un Redakcijai.